

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni protestáns Lap” 2-dik évi folyamára.

Lapunk 2-od évi pályafutását kezdi meg; szellemét s irányát ismeri már a mélyen tisztelt protestáns olvasó közönség; ugyanazon eszméknek s elveknek lesz az jövőben is képviselője; magyar protestáns egyházunk igazi és jól felfogott érdekeinek szószólója.

Ezen havonkint háromszor megjelenő lapnak ára 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedes előfizetők is elfogadtatnak a folytatás kötelezettségének feltétele mellett.

Ha előfizetőink száma emelkedik, a lap hetenkint megjelenését fogjuk eszközölni.

Debreczen, 1881. december 15.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.**

Szerkesztő társak: **Békési Gyula,**
Géresi Kálmán.

Néhány kiemelkedő pont reformált egyházunk legközelebbi multjában.

I.

Az 1877-dik évtől kezdve, midőn felszínre került azon régen táplált óhaj tárgya, hogy elvalahára már országos zsinat tartassék: mind az 5 egyházkerület önfeláldozó készséggel és bnzgósággal törekedett a szép eszme megvalósításán. — Lemondott másnemű vágyairól, egynémelyik bizonyos önmegtagadással működött közre, hogy létesüljön immár az egységes magyar ref. egyház. Mily fölemelő és szép látvány volt az, hogy a mondott év óta az 5 egyházkerület konventi képviselői hányszor és mennyiszor gyültek egybe ugy konventi tanácskozásokra mint konventi bizottsági gyülésekbe. Tanakodtak, munkálkodtak egymást megértve, kölcsönösen felvilágosítva, hogy a particularis érdekeket ugy köszörülhessék ki, hogy azok szépen megférjenek egymás mellett s az egyetemes érdek: a közjólét, az organikus egység meg ne zavartassék.

Valójában nem kis része van az egyetemes konvent ildomos és tapintatos eljárásának és működésének abban, hogy a mult évben tartott országos zsinat oly békés és csendes lefolyásnak örvendett; a tárgyak legjobbára előre jól elváltak készítve, a tanulmányozásra maguknak azon zsinati képviselőknek is, kik a konventnek tagjai nem voltak: elegendő idő jutott az előkészületre s eképen a rohamosságból és elhirtelenkedésből könnyen származható bajoknak és kinövéseknek lehetőleg eleje vétetett, s bizonyára a ki a zsinati munkálatokat áttekinti, lehetetlen meg nem győződnie, hogy azon törvényjavaslatok — melyek először nem a konvent rostályán szűrődtek át — bármily gyakorlatiaknak és célszerűeknek tűnjenek is fel, nem oly összevágók és combináltak, hiányzik azoknál a csendes és nyugodt megsürűdés, mely időt követel és föltételez.

Teljes elismeréssel kell tehát az egyetemes konventnek, különösen annak kebelében működött különböző bizottságoknak — adóznunk kitartó és önfeláldozó nemes működésökért. S bátran elmondhatjuk, hogy egyháztörténelmünk évkönyveiben nem találunk reá példát, hogy több egyházkerület megbizottai vagy küldöttei, midőn együtt tanácskoztak az egyetértésnek, békességnek és szeretetnek ily fokát és mértékét tanusították volna. A mi egy igen szép jel és örvendetes tünemény t. i. mindinkább feltudnak emelkedni egyházunk vezérférfiai oly magaslatra, melyen a particularis érdekek kicsinykedéseitől és nyügeitől függetlenítik magokat, az egyetemes egyház ügyeinek nem pedig egyes kerületek vagy vidékek érdekeinek tudnak szolgálni. S ez a legerősebb és kétségtelenebb tanujel és zálog arra nézve, hogy ref. egyházunk biztos és maradandó étellel dicsekedhetik, mert egymás megértésében és támogatásában van az erő, a széthuzás, az erők elforgácsolása csak tengődést és előbb utóbb bekövetkező enyészetet idéz elő.

Örömmel jegyezzük azért fel az 1881-dik évet egyháztörténelmünk évkönyvébe, mert annak vivmányai mind megannyi zálog és biztosíték gyanánt tekintendők ref. egyházi életünk egészséges fejlődésére nézve.

II.

Az országos zsinat alkotásai között mindenesetre az első helyet az egyházalkotmányt meghatározó és szabályzó törvények foglalják el; az alkotmány szabatos meghatározása volt legfőbb tárgya a zsinatnak, épen azért helyesen neveztetik ez alkotmányozó zsinatnak is, s a mint tudjuk a tiszántuli egyházkerület eredeti indítványa csak is azt czélozta, hogy egy alkotmányozó zsinat tartassék, melynek tehát egyedüli teendője és végczélja az, hogy a hazánkbeli egész ref. egyháznak egységes szervezetét állapítja meg a legalsó fokozattól a legfelsőbbig; de hogy tovább is ment a zsinat, azt az alkotmány valódi értelmezése kívánta.

Az egyházalkotmány, melyet a zsinat megalkotott, tavorról sem új egyházszervezet, hanem csak szabatos formulázása és megállapítása azon elveknek s eljárási módzatoknak, melyek ref. egyházunk kebelében az életben és gyakorlatban kifejlődtek. Mindössze is a következő új mozzanatok emelhetők ki abból:

egyik az, hogy most már törvényhozásilag meg van állapítva a magyar ref. egyház egysége, a mennyiben az erdélyi kerület is a magyarországi ref. egyház egyetememéhez tartozik;

másik, hogy az egyetemes konvent mint szerves egyházi hatóság van beillesztve az alkotmányba;

harmadik, hogy az egyházalkotmány zsinat-presbyteri elveken nyugodván: a zsinat rendszerint minden 10-ik évben tartatni fog, azonban az egyházkerületek közóhaja folytán az egyetemes konvent által előbb is összehívható.

(Folyt. köv.)

Dunamelléki.

Bűnbánati ének.

Kisérlet az erdélyi ref. énekes 60. sz. énekének átirására.

Dallam: Seregeknek hatalmas nagy királya.

- | | |
|--|-----------------------|
| 1. Szemeimből bánat könyje csörgedez,
De fájdalmam tüzt el nem oltja ez;
Lelkem fölnéz Istenéhez:
S félő szivem sulyos terhet érez. | } Bűn érzet
sulya. |
| 2. Engedjed ó irgalomnak szent atyja
— Kinek szivét a bűnbánat meghatja —
Hogy szolgáltnak áldozatja,
Nehéz szive könnyebbültét adja. | |
| 3. Nem titkolom: nem engedtem Tenéked, —
Életemet elboritá a vétek.
Meggfogadtam, hogy nem tészek
Te ellened, s mégis mennyit vétek! | } Bűn vallás. |

- | | |
|---|--------------------|
| 4. Teljes szivből bánom tehát éltemet,
Melynek bűnös volta gyötri lelkemet;
Bánat árja majd eltemet,
Ha szolgálton nem könyörülsz Te meg! | } Bűnbánat. |
| 5. Ó bocsáss meg édes Atyám, Istenem!
Ki törli el bűneimet ha Te nem?
Bárha én azt nem érdemlem:
Fogadj el még gyermekednek engem! | |
| 6. Semmit jobban nem gyűlölök ezután,
Mint vétkezni és járni a bűn után;
Mert csak az nyer üdvöt — nyilván, —
A ki megtér, kegyelmedbe jutván. | } Fogadás
tétel |

Ez ének — a benne rejlő mély vallásos buzgóságon túl — kitünő példányul szolgálhat a 8. 10. 11. szótagu vers sorok magyar méret szerinti beosztására. Átirta Rác Géza, mohai lelkész (Fejérmegyében.) Eredeti alakjában, — úgy a mint az erdélyi énekesben van, — nem használható, dallama beosztása még kevésbé (lásd az erdélyi dallamok 11-dik lapján.)

Fogalma sem volt annak a magyar rythmusról, ki ott, a „Seregeknek hatalmas nagy királya“ örök becsü s a XVI. századból való dallamát beosztotta! — Ez a „Seregeknek“ első verse — a szövegben — kifogástalan magyar méreten van írva s a dallam? teljesen rossz beosztásu, mely szerint nem is énekelhető. Ezt a dallamot pedig okvetlen meg kell tartanunk, az utolsó során egy kissé igazítva, mert így nagyon is olyan, mint a Tinódi-féle tökéletlen végző sorok. (Lásd Losonczy István halálával a Hoffgref gyűjteményben az I. iv 2. levele elő lapján, vagy Budai Ali basa historiája u. o. az L. iv, 3. levele elő lapján, — vagy a 165. éneket a magyarországiiban:)

Közli: Kálmán Farkas.

A debreczeni főiskola szegénytanulóinak érdekében.

A debreczeni ref. főgymn. VI alsó osztályában ez idő szerint 135 ugynevezett szegénytanuló segélyeztetik, mindannyi részesülvén tandij-mentesség és kenyér jótéteményben, — e mellett 97 kap lakást, 32 convictust, 40 pedig 10 kros ebédet. — E jótétemények összes pénzértéke 6205 frt, vagyis egyre-másra, átlag számítva, minden egyes szegénytanuló segélyezése 46 frtjába kerül a főiskolának. Ha ehez hozzávesszük, hogy az u. n. szolgapénztár tőke-kamatái összesen 354 frt 60 kr. tesznek: befogjuk látni, hogy minden egyes tanuló segélyezési költségéből több mint 43 frtnak, vagy a kegyes adakozásokból, vagy a collegium más célra rendelt tőkéinek jövedelmeiből kell fedeztetniök. S szomoruan kell látni, hogy míg a collegiumba beküldött szegény tanulók száma s ellátási költsége folyvást nő, a kegyes adakozás már is csak alig-alig csorgó patakocskája, mindig jobban-jobban apad, kivált az egyes egyházmegyék részéről.

Az arány ez idő szerint így áll:

Egyházmegye neve.	Szegény tanu- lók száma.	Kollégium kiadásai.	Segélyösszeg gyült.
Nagy-Bányaiból	2	86 frt.	10 frt — kr.
Békésbánátiból	1	43 „	38 „ — „
Beregiből	—	— „	3 „ 88 „
Bihariból	10	430 „	— „ — „
Debreczeniből (beleszá- mitva a 8 Debreczen-vá- rosit is)	34	1462 „	15 „ 70 „
Érmellékiből	13	559 „	— „ — „
Heves-Nagy-Kunságiból	8	344 „	6 „ 30 „
Nagy-Károlyiból	4	172 „	— „ — „
Máramaros-Ugocsaiból	6	258 „	5 „ — „
Alsó-Szabolcs-Hajduke- rületből	13	559 „	5 „ — „
Felső-Szabolcsiból	11	473 „	7 „ 37 „
Nagy-Szalontaiból	4	172 „	3 „ 30 „
Szatmáriból	14	602 „	26 „ 48 „

Összesen gyült a 13 egyházmegyéből 83 frt 3 kr. — Ezenkívül még 3 ünnepkor 98 frt 28 kr, tehát 181 frt 31 kr. magából Debreczenből pedig 618 frt. Összesen: 799 frt 31 kr.

Azt hiszem, első tekintetre befogja látni mindenki, hogy 800 frt segély mintegy 6000 kiadással szemben, vagy méginkább, ha az egyházmegyei segély arányát vesszük, 181 frt segély 4500 kiadási többlettel szemben, oly csekélység s ép e miatt a szegény tanulók ellátása a főiskolának annyira terhére van, hogy ha csak vagy az egész intézményt bezűntetni, vagy a főiskola különben is felettébb megterhelt tőkepénztárát megrontani nem akarjuk, ezen az állapoton okvetetlen változtatni kell; — illetőleg minden eszközt meg kell ragadni arra nézve, hogy az adakozások forrása erősebb buzogásra indíttassék. S e tekintetben bizony a lelkészek tehetnének legtöbbet, mert szinte elképzelhetetlen, hogy 800 ezer lelket számláló egyházkerületben, aratás, szüret és más alkalmakkor egy kis buzgósággal legalább minden lélektől egy krt érő segélyt ne lehetne kapni, ezzel pedig már mintegy 190 szegény gyermek tanulhatása volna biztosítva.

Könyvismertetés.

„Christologie des alten Testamentes, oder Auslegung der wichtigsten messianischen Weissagungen von Eduard Böhl. Wien. 1882. W. Braumüller. VIII. + 332.“ Ára 3 forint.

E czimű munka a tudós szerző által az osztrák-magyar birodalom mindkét hitvallású protestánsainak van ajánlva a türelmi rendelet 100 éves évfordulójára, jubileumi ajándékol. Már maga ez az ajánlat méltóvá teszi e művet arra, hogy azzal foglalkozzunk. — Ránk magyarországi reformátusokra nézve azonban, különösebb érdeket kölcsönöz e munkának azon körülmény is, hogy szerző, a magyar reformátusok iránti rokonszenvétől indítva, a munkának egy példányát a tiszántúli ref. egyházkerület főtiszteletű püspökéhez is megküldötte, kísérelő levelében kifejezve, hogy ő jelen munkájának megküldött példányát az első egyetemes magyar református zsinatnak küldi ajándékol. Mint tudjuk, a lefolyt

zsinaton a munka be is mutattatott, a kísérelő és a zsinatot üdvözlő levél felolvasása mellett.

Nagyon különös színben tűnnék fel, ha az ajándékol kapot könyvet egyszerűen csak besoroznók a könyvtári lajstromba, a nélkül hogy arról valami különösebb tudomást vennénk. Ez által legalább is annak adnánk jelét, hogy a külföldi tudományos theologiai buvárkodások iránt nem viseltetünk semmi érdeklődéssel, nem még akkor sem, ha erre mintegy felszólítva is vagyunk. Nehogy talán érdektelenséggel vádoltassunk: megkísértem a jelzett munkát e becses lap hasábjain a protestáns olvasó közönséggel megismertetni, kijelentvén, hogy miután gyengének érzem magam arra, hogy a mű felett bírálatot írjak: egész tárgyilagosan fogom ismertetni tartalmát, ha szintén több dologra nézve nem értek is egyet a tudós szerzővel.

A mű beosztása a következő: A bevezetés után, melyben szerző szól a mű feladatáról, elnevezéséről, jelentőségéről és jogosultságáról, s az ide vágó buvárkodásokat is röviden felmutatta: az első részben a protevangéliumot (I. Moz. 3: 14. 15.) teszi vizsgálódása tárgyává, kimutatván egyszersmind azt is, hogy az egész ó-szövetségi christologia a protevangélium alapján áll, a mennyiben az abban foglalt üdvigéret egyes vonásai huzódnak keresztül az ó-szövetség összes messiatikus jövendölésein. A második részben a patriárkháknak adott üdvigérettel foglalkozik, kiemelve különösen Noah áldását (I. Moz. 9: 18—27.) a patriarkhai üdvigéretet: „te benned és a te magodban áldatnak meg a föld minden nemzetségei.“ Jákóbnak Judára adott áldását (I. Móz. 49: 8—12.) Bálám áldását (IV. Móz. 23: 7—10: 18—24; 24: 17—23.) és a Mózeshez hasonló proféta elküldésére vonatkozó ígéretet (V. Móz. 18: 15—19.) A 3-ik rész a Dávid-Salamon korabeli üdvigéretet és messiatikus jövendöléseket tárgyalja. Nevezetesen: Dávid kesergő zsoltárait, (22, 40, 69, 16.) a Dávid felmagasztaltására vonatkozó zsoltárokat. (118, 68.) a II. Sam. 7-ben foglalt ígéretet a dávidi uralkodó ház örökkévalóságáról. — A Salamonra vonatkozó zsoltárokat (8, 45, 72, 110, 41.) Dávid utolsó beszédeit (II. Sam. 23.) Végre a negyedik részben a prófétai kor christológiáját mutatja fel, kiemelve Hoseas, Ámos, Abdiás, Joel, Mikeás prófétáiából az egyes messiatikus helyeket, Ezsaiásból a 4, 7, 9, 11, 40—66-ig terjedő fejezeteket, különös gondot fordítva az 52: 13—53: 12-re, mint a legklassikusabb ó-szövetségi üdvjövendölésre. Általánosságban szól Ezekiel, Dániel, Haggá prófétáiról, különösen Zakariás 3, 6, 9, 11, 12—14. fejezeteiről, végre Malakiásról.

Mint a munka ezen felosztásából világos, a szerző feltűnteti az ó-szövetség egész christológiáját, még pedig úgy, hogy szemünkkel látjuk mintegy, hogy a protevangéliumban elvetett mag, miként csirázik ki a patriarkhai üdvjövendölésekben, mint növekedik törzsszé a Dávid-Salamoni korszakban, s mint lesz lombos terebély fává a prófétai korszakban, hogy enyhet adhasson a sok szenvedések lévségeiben elepedt Izraelnek. Tehát nem dogmatikus hanem történelmi munkával van dolgunk, s a szerző a mű bevezetésében épen a christologiai eszmék fejlődésének ezen történelmi feltűntetését tartja műve feladatának, igen szépen jegyezve meg: „a Krisztusról szóló jövendölés vezette a bölcséket és figyelmeseket már a paradicsomtól kezdve, ez volt azon csillag, mely egykor a bölcséket keletről a pusztán

keresztül vezette, mignem negtalálták a helyet hol a világ megváltója született.“

Szerző felállítva a Zsid. 13: 8 alapján azon tételt, hogy Jézus Krisztus tegnap és ma ugyanaz volt, s mindörökké is ugyanaz leszen, ebből kihozza azon következtetést, hogy tehát az ó-szövetségi „tegnap“ az új-szövetségi „ma“-val rokon vonásokat tüntet föl Krisztus személyiségéről. S ha ez igaz: akkor az ó-szövetségnek is van christológiája. — A „christologia“ czímet azonban nem veszi szorosabb értelemben, hanem úgy, hogy e czím alatt érti úgy a Krisztus személyiségére, mint az általa munkált üdvre vonatkozó nézeteket. Más szavakkal: az ő általa használt „christologia“ név egyértelmű a soterológiával. Csak hogy alkalmasabbnak tartja szerző mégis a christológia elnevezést azért, mert e név általánosabban ismert, továbbá, mert a soterológiának közép pontja mégis maga a soter, a megváltó, a Krisztus személyisége.

Hogy az ó szövetségben méltán és jogosan kereshetni christológiát, egyszersmind hogy mily nagy jelentősége is van az ó-szövetségi christológiának: azt szerző bizonyítja és felmutatja a) keresztyén, b) zsidó iratokból.

a) Már Krisztus elismerte, hogy a törvény, a próféták és a zoltárok ő róla jövedöltek, s hogy ő benne az írásoknak be kell teljesedniök. Különösen Máté evangelioma tüzi ki maga elé feladatul, hogy bebizonyítsa, miszerint a Jézus által megalapított istenország, már az ó-szövetségi üdvjövendölésekben előre hirdettetik. Jézus születésétől kezdve egész feltámadásáig csaknem minden eseményt Jézus életében úgy tüntet föl, mint a melyről már ó-szövetségi próféta olvasható. Márk és Lukács, ha nem is olyan gyakran mint Máté, de szintén elég gyakran hivatkoznak ó-szövetségi jövedölésekre. János többször megjegyzi, hogy a tanítványok gyakran emlékeztek ó-szövetségi jóslatokra, Jézus egyes beszédei, vagy cselekvései alkalmával. (Pl. Jan. 2: 17; 12: 16 stb.) Jézus ruhájának kisorsolása, lábszárainak meg nem törése stb. mind ó-szövetségi jóslatok beteljesedése.

A cselekedetek könyvében is gyakran hivatkoznak egyes apostolok ó-szövetségi jóslatokra. Így Péter Jézus feltámadását (Csel. 2: 22.) a 16-dik zoltárra hivatkozva bizonyítja. Csel. 3: 18-ban szintén így szól: „Az Isten, a melyeket eleve megmondott volt minden ő prófétáinak szájok által, hogy kellene a Krisztusnak szenvednie: akképen töltötte be.“ Filep (Csel. 8: 30—35.) állítja, hogy az Ezs. 53-ban megírottak Jézus Krisztusra vonatkoznak. István diakon (Csel. 7.) ó-szövetségi típusokkal igazolja Jézusra vonatkozó beszédeit. Apollós (Csel. 18: 24.) ó-szövetségi idézetekkel bizonyítja, hogy Jézus a Krisztus. — Épen így Pál pisidiai Antiokhiában, Taessalonikában, az ó-szövetséggel bizonyít Krisztus mellett. (Csel. 13, 17.) Különösen érdekes Csel. 26, hol Pál Agrippa előtt azzal védi magát, hogy ő semmit sem mondott azon kívül a mit Mózes és a próféták megjövedöltek. Az apostoli levelek, szintén úgy fogják fel Jézus személyiségét, mint a melyről már az ó-szövetség jövedölt. — És így, ha az új-szövetségi iratok bizonyítékokat az ó-szövetségből hoznak fel Krisztus mellett: akkor önkénynt következik, hogy az ó-szövetség csak ugyan tanított is Krisztusról, az ó-szövetségnek van christológiája és ez, a mennyiben az új-szövetségi christológiá-

nak is alapját képezi, nagy jelentőséggel bír az új-szövetségi egyházra nézve is.

b) De nemcsak a keresztyén iratok bizonyítanak az ó-szövetségi christologia jogosultsága mellett: hanem még a zsidó theologiai iratok is. Így a Targumok, a Talmud és Midras oly élénk messiatikus színezetűek, hogy a későbbi rabbinok teljes erővel igyekeznek e messiatikus színezetet elmosódattabbá tenni. Nevezetesen a Targumokban, azaz, az ó-szövetségi könyvek khald fordításaiban gyakran található a magyarzó beszúrás: „a Messias“, „a Messias király“, a mi azt bizonyítja, hogy az illető helyeket a zsidók magára a Messiasra magyarázták. Például az Onkelos, Jonathán és Jerusalemi Targumja az I. Móz. 49: 10-hez oda teszi: „a Messias idejéig.“ Onkelos és Jonathán Targumja a IV. Móz. 24: 17-et így fordítja: „Föl fog támadni egy király Jákóbból és fel fog emelkedni a messias Izraelből.“ Különösen az ugynevezett Jonathán Targumja messiatikus. Így pl. Es. 28: 5-ben Jonathan a Jehova messiasáról szól, holott az eredeti szövegben csak Jehováról van szó. Jehova szolgájának is határozottan a Messias tarja. (Es. 42: 1.) Ezs. 52: 13-at így fordítja: „Ime bölcsen fog cselekedni az én szolgám a Messias.“ Jerem. 23: 5-ben a Czemach-ot (sarjadék) messias-sal fordítja. Hos. 3: 5-öt: „Christo, filio Dávid“ — 14: 8-at: „habitabunt in umbra Christi sui.“ — Zak. 3: 8-at: „Ime én hozok elő egy férfit: Messias az ő neve.“ Általában a Targumok, mint e felhozott példák is bizonyítják erősen messiatikusok. — Épen így a Henoch könyve. Ebben már a messias a világ alapjának megvettése előtt létezőnek állittatik. „Mielőtt a nap és az égi jelek megkészítették, az ég csillagai megteremtettek volna, ismeretes volt a Messias neve a lelkek ura előtt.“ (Dillmann. Das Buch Henoch 48. §. 3) Továbbá a Messias emberfiának neveztetik. Az alexandriai zsidó sybillában a messias úgy iratik le, mint a ki — jöllehet a Dávid családjából származik — mindazáltal az égből száll alá a földre. Mindezen iratok még a Krisztus előtti korban keletkeztek s mutatják, hogy a Krisztus előtti zsidóság feltalálta a christológiát az ó-szövetségben.

És most a Krisztus után létrejött zsidó iratok legfontosabbjára a Talmudra térünk át. Nem részesíthetem magam azon gyönyörben, hogy a tudós szerző buvárkodásait a Talmudra vonatkozólag teljesen feltüntessem, mert akkor tüllépném egy könyvismertetés határait: meg kell tehát elégednem egynehány fontosabb helynek felmutatásával: Sanhedrin Cap. XI. 98^b: „Mi a messias neve?“ a Rabbi Sila iskolájához tartozó Rabbik így válaszolnak: „Silóh az ő neve, mert irva van: a mig a Silóh eljő“ (Gen. 49: 10.) Rabbi Jannai követői így válaszoltak: Jion az ő neve, mert irva van: Az ő neve örökké, a nap előtt Jion (Solt. 72: 17.) Chanina Rabbi követői szerint: „Chanináh az ő neve, mert irva van, akkor nem adok nektek Chanináht (Jerem. 16: 13.) stb. Sanhedrin 93b: „Megrakta a Messias parancsolatokkal és szenvedésekkel, mint egy malom kövekkel.“ Sanhedrin 98a: „A messias Róma kapuiban ül, még pedig a szegények között, kik betegségekkel vannak megterhelve és mindnyájan egyszerre oldják fel sebeiket, és egyszerre kötik be ismét; ő azonban egyiket a másik után oldja fel és köti be ismét, mert ő így szól: Talán óhajtoznak utánam, hogy fel ne tartóztassam, hanem nyilvánosan előlépjek. (Raschi Commentár-ja.)

A Talmud után legérdekesebb a So há r, azaz az ó-szövetségre irt magyarázatok azon gyűjteménye, melynek szerkesztője Rabbi Simeon ben Jochai volt, Rabbi Gedalja számítása szerint Kr. u. 128 vagy 129-czel, s mely gyűjtemény a zsidóság kisebb része előtt maig is tekintélynek örvend. Az ebben olvasható magyarázatokat nem lehet egyedül a Rabbi Simeon elménczkedéseinek tartanunk, hanem el kell ismerünk azt, hogy ő csak a korában, az ő körében általános magyarázatokat gyűjtötte össze, s így az ő magyarázatai a zsidók egy tekintélyes részénél általánosak voltak. — E műre szerzőnk nagyon kiterjeszkedik, csaknem a legnagyobb helyet az ebből vett idézetek foglalják el azon szakaszban, melyben az ó-szövetségi christologia jogosultságát bizonyítja. — Én azonban megelégszem egyetlen idézettel So há r II. pag. 212b (Amsterdami kiadás.) Ezs. 53. 4-re következő magyarázat olvasható: „Éden kertében van egy palota, mely a betegek palotájának nevezetik. A Messiás bement ezen palotába, és kiáltott minden szenvedéseire, fájdalmaira és vereségeire Izraelnek, hogy azok ő reá jönnének, és azok jövének ő reá. És ha nem ő lett volna az, a ki Izraelt ezektől megkönnyítette, és azokat magára vette: nem lett volna egyetlen ember sem, ki képes lett volna Izrael vereségeit elhordozni, a melyeket ő k a törvény megrontásának büntetéseként megérdemeltek. Ezt teszi az, a mi irva van: Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte. — Midőn Izrael gyermekei még a szent földön voltak, ő k magok távoztatták el a nyomorokat és büntetéseket ima és áldozat által: de most már a Messiás tartóztatja el azokat a világból.“

A midrasch, a zsidó homiletika eme gazdag mezején szintén sok bizonyítékot találunk arra nézve, hogy Krisztust az ó-szövetségben is fel lehet találni. — Szerző azonban nem tünteti fel művében a midrasch messiátikus helyeit, minthogy az egész midrasch Dr. Wünsche „Bibliotheka Rabbinica“ czimű művében bőven ismertette van. Erre utal szerző, megemlítve még egy pár ide vágó munkát. — Érdekes még az is, hogy maga a Koran is talál messiátikus helyeket az ó-szövetségben, melyeket természetesen Mahumedre vonatkoztat. Így pl. Sura II. V. a Deut. 18: 15-öt így adja: Meg van irva a Thórában, Izrael fiaiból prófétát támasztok, kinek neve Achmed lesz; Sura V. 7. szerint Ezsaiás, Habakuk és Dániel könyvei telve vannak Mahumedre vonatkozó czélzatokkal,

A keresztyén egyházban az ó-szövetség christológiájával nagy mértékben foglalkoztak egyes kitünőbb hittudósok. Már az eddigiekből is kitűnt, hogy az apostolok kiváló érdekléssel buvárolták az ó-szövetségi messiátikus prófétákat. Az elsőbb korszakbeli keresztyén atyák is az ó-szövetségi iratokból hozták fel bizonyítékaikat Krisztus mellett. Különösen Justin martyr forgatta ügyesen az ó-szövetségből vett fegyvereit úgy a zsidók, mint a pogányok ellen, Krisztus mellett. Különösen érdekes e tekintetben az ő dialogusa a zsidó Tryphonnal, melyben bizonyítja, hogy Krisztus a király és főpap az ur angyala, stb. A thenagoras a próféták írásaira támaszkodik, Tertullian „adversus Judaeos“ műve szintén nagy mértékben foglalkozik az ó-szövetségi christológiával. — Azonban e korban az eredeti héber nyelvvél való ismeretlenség következtében, e buvárlások nagyobbára csak allegorikusok, mysteriosusok, s épen nem tudományosok, gyakran nagyon is önkényesek és erőltettek. Origenes volt az első, ki e tekintetben bizonyos

rendszert hozott be. ő azon alapelvből indult ki, hogy az egész ó-szövetségnek, különösen a prófétának napja, ragyogó középpontja Krisztus: igyekezett Krisztust mindenütt, még ott is, hol a szövegben messiásról szó sem volt, feltalálni. Innen az ő christológiája egészen allegorikai. — Az allegorizálástól nem ment Ágoston sem. — Legjónabban járt el Hieronymus, kinek héber nyelvismérete nagy befolyással volt arra, hogy az ó-szövetség nyelvészeti magyarázatát vesse alapul. — Ő is azonban még direkt messiátikus magyarázó. — Egészen ellentétes irányban halad tarsusi Diodor, ki emesai Eusebius után azon tételt állítá fel, hogy csak igen kevés ó-szövetségi prófétia vonatkozik egyenesen Krisztusra. A legtöbb csak *μυστικός* titokzatos vonatkozással bír, valóban pedig csak Dávid, vagy Salamonra czéloz, még az apostolok által Krisztusra vonatkoztatott helyek is csak akkomodatió által magyarázhatók Krisztusra. Ez iránynak legfőbb képviselője lett Mopsvestai Tódor, kit ezért a II-ik konstantinápolyi zsinat eretneknek is nyilvánított.

A két irány között közvetítő utat követett Syrus Ephrem, Basilus, különösen Chrysostom és Theodoret. De nálók hiányzik az előbbi két irány következetessége. — A mennyiben pl. Chrysostom szerint némely hely az ó-szövetségben egyenesen Krisztusra vonatkozik, még pedig oly módon, hogy míg a 118-dik zsoltárnak csak 22-ik verse ilyen: addig a többiek már nem vonatkoznak rá távolról sem. (Folyt. köv.)

K ü l f ö l d.

Más viszonyok, más emberek. A mult nyáron történt, de tanuságos tudni most is, hogy Kanadában igen nagy sérelmet láttak a lapok abban, hogy az ország kormányzója, az angol királynő veje, vasárnapi napon külön vonaton Halifaxból Quebecbe utazott. A rossz példaadás, mint mondják, megrontja a nép erkölcsét. Ugyanakkor történt, hogy a walesi herczeg Angliában hasonló dolgot követett el s az ország számtalan lapja, vasárnapi egyletei, élesen kommentálták a leendő angol király vasárnaptörő tettét. „Mint magán egyénnek — mondja egy lap — joga van a főherczegnek úgy tölteni vasárnapját, a hogy neki tetszik; de ő királyi fensége több mint egy magán egyén, ő t oly felelőségek és kötelességek terheli, minők közönséges embert nem terhelhetnek. Tudva, hogy egyszer valószínűleg ő lesz azon nemzet királya, mely minden más nemzetek fölött bevallott keresztyén és vasárnap-szentelő; s hogy ő feje azon egyháznak, melynek hitvallásában egyik alaptétel a vasárnapnak szentül tartása s látva azon nagy befolyást is, melyet az ő példája általában a társadalomra gyakorol: meg kell töltenünk, hogy legalább külsőleg tartsa meg az Urnak napját.“ De ezeket csak mellékesen akarjuk felhozni, hogy egy érdekesebb eseményről szólhassunk. Edinburgban történt, hogy az egyesült presbyteri egyháznak ottani presbyteriuma, egyházmegyei hatósága, egy lelkészt felfüggesztett állásától, mert plagiumot követve el, gyülekezetében oly predikációkat tartott, melyek más szerzőtől nyomtatásban megjelentek. — A vádlott elítéltetése után három hónappal megjelenve presbyteriuma előtt, mély és őszinte bunbanatának adott kifejezést elkövetett büneiért s ígéretet téve, hogy ezentul a legnagyobb szorgalommal, a legnagyobb hűséggel végezi hivatala teendőit, kérte a presbyteriumot,

állítaná őt vissza hivatalába. — Ez meg is történt, miután a moderator, az elnök ünnepélyes, komoly szavakban megintette az eltévelyedettet. Tulzott szigor mindesetre, de csaknem ideális jó viszonyokra, lelkiismeretes emberekre mutat.

Mohammedán tanulók. Az egyiptomi mohammedán egyetemen 10,000 tanuló készül elő, hogy kiküldessék a világ minden részébe hirdetni az izlám tanait. A hittérítők csakugyan találkoznak is mindenütt e papokkal, bár hatalmuk közép-pontja Törökországban van. — Ritka dolog, hogy közülök valamelyik áttérne a ker. hitre, mert hitvallásuk egyik pontja szerint mindenkit, ki a prófétában való hitet elhagyja, meg kell minden további nélkül ölni.

A század elején és most. 1800-ban a biblia 50 nyelvre volt lefordítva s 1880-ban e szám 250-re emelkedett; 1800-ban 7 missió társulat volt, 1880-ban pedig 70 nagy társulat; 1800-ban a külmezőn dolgozó európai hittérítők összes száma 170-re ment, most pedig 2500-ra megy; 1800-ban a külmisóra szentelt évi adományok összege 500,000 forint volt, most fölmege 12.500,000 frtra; 1800-ban 5.000,000-ra becsülték a közkezen forgó bibliák számát, most pedig 150.000,000-ra számítják.

Sajátságos vakhit tört ki Nicaragua lakosai között. Sokan azzal áztatják magukat, hogy isteni kijelentésekben részesülnek. hogy Isten érülködésbe lép velük. Ha valaki érzi a kijelentés ihletését, rohan a templomba, meghuzza a harangot s az egész népség feltódul, hogy meghallja a magasból jövő új hirt.

A poroszok száma felekezeti szempontból. Poroszország lakossága így oszlik fel a különböző vallásfelekezetek között: protestáns 17.645,262; róm. katolikus 9.201,136; zsidó 363,790; dissenter 42,517; az olyanok száma pedig, kik egyik felekezethez tartozónak sem vallják magokat: 22,006.

A keresztyénség legnagyobb templomai. A római Szent Péter egyház 54,000, a milanói 37,000, a római Szent Pál 32,000, a londoni Szent Pál 25,000, a flórenczi 24,000, az antwerpeni 24,000, a bolognai 24,000, a konstantinápolyi Szent Zsófia 23,000 s a párisi Notre Dame 20,000 embert képes befogadni.

—y—s.

T Á R C Z A

Főiskolánk 1833-ban és 1881-ben.

Sokszor meglepi lelkemet a multak emléke. — Ma is épen Karácson szombatján azon óriási különbség felett gondolkodtam, a mi az 1833-diki és 1881-diki főiskola, — az akkori és a mostani Debreczen között feltűnik. Eszembe jutott: hogy ha nekem anynyira jól esik a multak emlékein elmerengeni, azok előtt sem lesz érdektelen ezen negyvennyolcz éves emlékeket feleleveníteni, kik az akkori tanulók közül még életben vannak; az ifjabb nemzedékre pedig még érdekesebb és tanuságosabb leend bepillantani az 1833-diki főiskolai élet zajába, s városunknak akkori multjába.

November 1-ső napján irtam alá az iskolai törvényeknek; szereztem 15 váltó forinton egy ócska tógát, olyan hosszu, bokáig érő fekete posztó dolmányt, mely derekán széles övvel volt átkötve, de csak felül volt összegombolva s alól szélyel

nyilt; vettem hozzá két váltó forinton magától a kalapostól ugyan, de valami ócskából ujjá tett magas tetejű kalapot; egy ócska köpenyeg, melyet szinte 15 váltó forinton vettem, kiegészítette a deák öltözetet, s meg volt a nélkülözhetetlen egyenruha.

Lakást a tizenkettedik szobában kaptam, szerencsémre hét becsületes szorgalmas deákkal; s bár hárman voltunk novicziusok, s három mendikás (szegény szolgatanuló a gymnasiumi osztályokból) volt a szoba szolgálatára rendelve, mégis az akkor gyakorlatban volt penalismus folytán reggelenként nekem kellett a pléh kályhába tüzet raknom, hogy a többiek meleg szobában kelhessenek fel. Ha mendikásra volt szükség, nekem kellett egyet felhivnom. És ez az alárendeltség még akkor is csak én rajtam maradt, mikor az első félévi osztályozás után én lettem első a három noviczius deák között. Ujév után minden szobára egy-egy fél öl fát adott a város, azon nyers állapotban a mint levágták. Ezt a város beszállította ugyan, de nekem kellett a nagyerdei vágás térre bokáig érő hóban kimennem, hogy azt az oda rendelt szekeresek egyikével haza szállíttassam. Ezt a nyers fát aztán felvágattuk az iskola udvarán a hóban; még pedig fejszével hasogattattuk és apróztattuk fel, nem lévén még akkor a fűrészelés a fa elaprózására alkalmazva; s ezt a hóban megfűrésztött nyers fát úgy raktuk be az ágyak alá, s onnan tüzelgettük fel. Lehet képzelni, hogy ez a fa aztán gőzt és füstöt sokkal többet adott, mint meleget. — Az én ágyam épen az ablak elibe volt keresztbe elhelyezve, szembe a rozzant ajtóval, pedig még akkor iskolánkban a téli ablakokkal való fényezés szokatlan volt; de azért ki volt nálam elégedettebb?

Most palotában laknak a tanulók, deszkával padozott, vaságyakkal butorozott, téli ablakokkal s öntött vaskályhakkal felszerelt s rendesen surolt szobákban, melyeket az iskola fizetett eselédei az iskola fájából fűtenek; s talán mégis több az elégedetlenség! — Régebben kevesebb is jobban megelégedtek a tanuló ifjak. Soha sem felejttem el, a mit a megboldogult Sárvány Jakabtól hallottam, midőn a régi épület Darabos utcára kinyuló földszinti részének falai bontattak, s ő gondolataiba elmerülve, sokáig ott nézte. Az apámtól hallottam — mondá — hogy mikor ő Novitius Syntaxista volt, itt volt az ő classisuk, de az ablakokon üvegtáblák helyett csupán lantorna volt. Egy reggelen, kemény téli időben, midőn minden lantorna vastag jégkéreggel volt borítva, bemegy a szigoru praeceptor s meglátja, hogy egy lantorna tábla ketté van repedve. Ki cselekedte ezt? Nem szól senki. Ha urát nem adjátok, az egész osztályt felvágom. Nem tudja senki urát adni. — Vesszöt hozat, s az utolsón kezdve irgalom nélkül halad felfelé, s már negyedik helyen a kis Sárvány Pálra került volna a sor; de egyszer csak nagyot pattan s kiesik a vessző a szigoruan fenyítő kézből. — A nap erősen sütött s ennek következtében repedt meg magától a fagyos lantorna. — Akkor ócskábban lehetett tanulni, de többet kellett nélkülözni és szenvedni: most drágább a tanulás, de kevesebb a nélkülözés és szenvedés. — Nekünk noviczius diákoknak délután 2-4-ig temetésre kellett járni, 4-6-ig voltak leckeóráink s magunknak kellett vékony fagygyu gyertyákat hordanunk, hogy olvasni vagy jegyezni tudjunk. Ezért hivatnak bennünket baglyoknak. Most fényes gázvilágítás van minden teremben. Akkor nemcsak annyi tanuló lakott egy szobában, a mennyi nyoszolya belé fért, hanem a sellisták ládákon és székeken háltak; most csakhoggy épen literrel nem mérjük ki, mennyi levegőnek kell jutni egy tanulóra. — Hiszen nagyon jó, hogy ennyire mehettünk, nagy hálával tartozunk érte Istennek; de vajon lépést tartott-e az anyagi haladásal az erkölcsi és szellemi haladás?

Én is úgy léptem be a főiskolába, mint bizony sok más tanuló előttem is, utánam is; hazulról nem volt mire számíthatnom; de hitem és bizodalom erős volt, hogy az a ki a légnak madarait táplálja s a mezőnek liliomait ruházza, rólam is gondoskodni fog. Hogy estem volna én kétségbe, mikor csak az én osztályomban is legalább husz tanuló volt olyan, a ki nem számíthatott többre mint én? Azonban mégis gondolkozóba estem, hogy nehéz lesz így megélni; mert sokan voltunk osztályomban tógátusok s ritkán került reám a temetésre menés, pedig egyedül ebből a keresményből kellett megélnem. Az énekszós temetésből 17, a predikációsból 20 krt kaptam; de kenyérre szükön elég volt s ha nagyobb volt a halálozás, még oly fényűzésre is vetemedhettem, hogy hozathattam reggelire a mendikás által egy krajczáron egy darab felséges sült tökört, vagy még egy porció kolbászt is vacsorára a coquától vagy pisztrától négy krajczárért, melyet ugyan a szegény mendikás mialatt villára tűzve triumphussal hozta felfelé, rendesen körülzopogatott; sőt néha le is mentem a coquához vagy pisztrához, hol egy-egy asztal mindig terítve volt ilyen uri vendégek számára, s ott rendeltem magamnak egy porció galuskát vagy töltött káposztát, vagy gulyásos hust, na ez már egy kissé drága volt; itt egy porció ételnek az ára különbség nélkül két garas volt. De jó is volt ám!

Deczemberben már felvétettem Alumium és kenyérre. Aggodalmam elenyészett s boldogságom teljes lett.

Az alumiumot deák nyelven sempernek, a kenyeret brugónak hitták. Az alumiumot a Coqua főzte. Minden reggel elment az azon napra kirendelt nagy Provisor két fogós mendikással és egy nagy dézsával a mézszárszékbe; kimérette a hust, minden alumusra fél fontot számítva; a coquához vitette s ott szem előtt porciókra vágatta, s a nagy üstbe berakatta. Ekkor a nagy Provisor elment; de ott maradt a kis Provisor s vigyázott, hogy a husból vagy levéből valamit ki ne csempésszenek. Mikor megfőtt az étel, ismét lejött a nagy Provisor s már akkor ott állottak a szolgák a semperes fazekakkal s a mint a nagy Provisor olvasta a listából: 12-dik szoba egy porció, 13-dik szoba három porció, — a szerint osztotta szét a coqua, elébb a hust, azután hozzá a levest; mert káposzta, köleskása, borsó s akármilyen főzelék, mind levesen volt készítve; volt is mindeniknek alkalmas deák neve; tudtuk is a neveit előre minden napra, ezért nevezték az alumiumot sempernek. Elég is volt ez, jó is volt; csak az volt a baj, hogy nem kaptunk minden nap kenyeret, csak akkor tudtuk meg, mikor a mendikás minden szobába benyitva bekiáltotta, hogy *hodie non dividetur panis*; ilyenkor aztán többször megessett, hogy kenyér nélkül ettük meg a sempert; hanem azért mégis jóllaktunk. A kenyérnek valót ugyanis nem vette az iskola, hanem szerződés szerint megengedte a város, hogy összel az alumusok számára kéregessenek a deákok, s az így begyűlt gabonához még egy-két közelebb eső nagy község is küldött néhány köblöt, mit a város tartozott megörletni. — Volt az iskolának a Paptava mellett, a mostani fűvészkert helyén két háza; egyik a mely most kertészlakká van alakítva, a coqua lakása volt; egy más belebb esőben, mely a fűvészkert alakításakor lerontatott, egy sütő asszony — Pisztra — lakott. A kollégium gazdája, a ki pályavégzett tanulókból rendesen egy évre szokott választani, ez által sütötte e kenyeret; de hogy egészen az iskolai év végéig süttethessen, a gabonakészlet mennyiségéhez képest ki kellett számítani, hány nap nem lehet süttetnie. Ilyenkor aztán a Sexennisek közül választott praebitor meghirdette, hogy nem lesz kenyérosztás. — A Gazda és a praebitor mind ketten nagy tekintetben

részesültek, mert nekik volt módjukba, hogy a választottakat néha-néha zsiros meleg brugóval jól tartsák. Egy pár iteze bort hozatni hozzá nem volt igen nehéz, mert a vakbornak itczéje 4 kr volt; vakbort pedig mindig lehetett kapni az iskola szomszédságában is, miután még akkor nem volt szabad bormérés, mindössze hat koresmája volt a városnak, minden főutczán egy-egy, s nem nagyon ügyeltek a vakbor mérésre.

Még abban az időben sajátságos élelméze volt a deákságnak, egyes Quadra, kettős Quadra és Paedagogium. Ugyanis az alsóbb tanulókat privátára — magántanításra — kiosztotta a tanárkar a felsőbb tanulók közt, legalább tizet egynek-egynek. Délelőtt tiz órakor, délután négykor megtelt minden szoba tanulókkal; minden doktor (mert így hívták a tanulókat a magántanítót) maga körül állította a maga kis csoportját s volt olyan zsi-bongás, hogy néha azt sem vettük észre, mikor a *Juratus* benyitotta az ajtót, megnézni, végzi-e minden doktor a tanítást s nem pipázik-e valamelyik; mert ebéd és priváta ideje alatt nem volt szabad pipázni. A tanulók szülei a tanárkarral tudatták, mit fognak fizetni. Legtöbbször becsültük a cibistát, a ki minden hétnek bizonyos napján egy olyan fazék ételt főzött, a melyből nyolcz deák és három mendikás jól lakhattak; azután jöttek a nummisták, kik csupán pénzt fizettek, — legalább tiz váltó forintot; a pánisták, kik hetenkint egy-egy öt garasos fehér cipót küldtek; a lótorok, kik mostak reánk; a grátisták aztán, kik szegények lévén semmit sem fizethettek, csak ráadásul voltak. A kiknek egy-egy cibistájok volt, heten állottak össze egy Quadrába, hogy minden napra jusson ebéd, de mindig vettek magokhoz olyan nyolczadikat, a ki nem fizetett, hanem hetenkint 22 garast fizetett a coetus cassájába; ebből telt ki a mosogatás, mit rendesen a pistrával végeztettünk és más apró-cseprő kiadás, seprű, korsó, tál, gyertya stb. — A két cibistasok kettős Quadrát alkottak s ők már vacsorára is főzettek egy fazék ételt. Azok, a kiknek kettőnél több cibistájuk volt, vagy tehetősebb szülék gyermekei voltak, a Paedagogiumban kosztottak, mely kettő szokott lenni: a Senioré és Contrascibáé. — Ebben kilenczen-kilenczen voltak, s délben és este volt leves, hus, két fazék étel s pecsenye. Ez már Lucullusi ebéd volt, s minden paedagogistának külön mendikása volt s az sem éhezett meg. A levest egy tehetősebb tanuló készítette a hétnek minden napján; a pecsenyét egyik asztalhoz a senior, másikkhoz a contrasciba adta, miután ezek az iskolától minden nap egy-egy fehérpecsenyét kaptak, a melynek ebédhez csak a felsejét szokták leszelni, s a belső nagyobb részből a vacsorához vetreczét készítettek. A vastag ételeket minden napra más-más ember vétette, mint szinte a fehér cipókat is.

Voltak olyan szegény tanulók is, a kik sem alumiumra, sem cibista tanulóra nem tudták magukat érdemesekké tenni: az *Expectansok*. Ezeket a szó szoros értelmében a többi tanuló tartotta. Ezek mindig figyelemmel kísérték, melyik tanuló kapott hazulról provisiót (kenyeret, szalonnát, sódort, kolbászt stb.), hol tartatik névnap, exitus vagy praxis. Az exitus olyan bucsu-estély volt, melyet a Rectoriára menő ifju részére szokott az egyháznak érte bejött küldötte rendezni. A praxist azon theologusok rendezték, a kik a catechisatió próba gyakorlatát már a nagy templomban tartották meg. Ebben rendesen minden theologus részt vett, s nem kellett hozzá egyéb, mint egy tágas szoba kint a városon, gulyásos hus, kenyér, bor és egy deák banda. — Tánccosnéknak hire sem volt; de azért táncoltunk vigan és keményen.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Protestáns püspökök és főgondnokok konferenciája. Br. Radvánszky Antal az ágostai hitv. egyházkerületek egyetemes felügyelője mult év utolsó napján kelt levelében felhívta Id. B. Vay Miklós urat, mint a két protestáns egyházban legidősb főgondnokot, hogy mielőbb Budapestre egy vegyes konferenciát hívjon össze, mely értekezleten megbeszélendők a következő tárgyak:

- 1) a keresztelés ügye;
- 2) a protestánsok birtokaitól a róm. kath. lelkészek javára elrendelt adóztatás;
- 3) a középiskolákra vonatkozó törvényjavaslat;
- 4) a zágrábi egyház memoranduma.

Nagy-Létán e hó 1-ső napján folyt le a ref. lelkészválasztás. Marjai Péter h. böszörményi segédlelkész választotta meg. Szép törekvésü ifju ember, a ki szeret és akar dolgozni. Szép tér nyilt fel előtte. Sikert és áldást a munkához!

Halálozás: A felső-szabolcsi egyházmegye egykori derék esperesének, néh. Bodnár Gábornak özvegye Szondy Susanna asszony a mult év utolsó napján Bogdányban, a hol lakott, meghalván, temetése január 2-án volt. Az idvezült 1789. évben született Nagy-Kállóban tehát 92 éves korában hunyt el. Temetésére a debreczeni főiskolai énekhar vitte meg az elismerés és köszönet adóját — a mennyiben férjével együtt csekély kivétellel minden vagyonukat a debreczeni főiskolának hagyományozták. — Az énekkarral együtt ott voltak még az egyházkerület és főiskola megbizásából Buzás Pál és Tóth Sámuel főisk. tanárok. A temetési szertartást Lukács Ödön esperest végezte szokott szónoki hatalmával és buzgóságával. — Jövő számunkban majd szólunk hagyományaik rendeltetéséről.

Révész Imre emlékére befolyt adományok a püspöki hivatalhoz:

A t. eszlári ref. egyházból: Ónody Géza 2 frt, Várkonyi Ferencz rektor 20 kr, Láposy János lelkész 1 frt, összesen 3 frt 20 kr.

Az álmosdi ref. egyházból összesen bejött 2 frt 40 kr.

A margittai ref. egyházból: Beregszászi Albert 1 frt, Micskei Dániel 1 frt, Szabó Lajos 1 frt, Morvay Károly 1 frt, összesen 4 frt.

A k. kereki ref. egyházból: Bartha András, Fekete Ferenczné Madaras Amália, Váradai Ferencz, Sós Albert, Molnár Mihály, Kerekes József 50—50 kr, Tóth Ferencz 20 kr, N. N. 10 kr, Egy valaki 10 kr, N. N. 30 kr, összesen 3 frt 70 kr.

Tiefenthäler Fülöp ó-szivácsi:

Gozen Eduárd új-szivácsi lelkész: 1—1 frt.

Asszonyvásári egyházban Vecsei Sándor lelkész gyűjtött 5 frt.

Körös-ladányi egyházban gyűlt 19 frt 75 kr.

Monostorpályiban: Paksy Albert urnál összefűjtött 5 tagu társaságtól 8 frt, Kun László lelkész 1 frt, a m. pályii egyház 1 frt, összesen 10 frt.

A dobsinai egyház 10 frtot.

Tartalom: Előfizetési fölhívás a „Debreczeni protestáns Lap” 2-dik évi folyamára. — Nehány kiemelkedő pont reformált egyházunk legközelebbi multjában. Dunántuli. — Bűnbánati ének. Közli: Kálmán Farkas. — A debreczeni főiskola szegénytanulóinak érdekében. — Könyvismertetés. — Külföld. — Tárca: Főiskolánk 1833-ban és 1881-ben. — Különfélék. — Pályázat.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

Pályázat.

A kis-kereki i. ref. egyházban (Bihar, m. u. p. Székelyhid) megürült fitanítői állomás betöltendő lévén: a pályázni akarók kellően felszerelt kérvényüket az 1882-ik évi február 15-ik napjáig, nevezett égyház lelkészi hivatalához nyujtsák be.

Ez állomáshoz kötött évi fizetés:

1-ször. 46 frt. oszt. ért.

2 szor. 30 köből rozsz.

3-szor. 10 köből szemes tengeri.

4-szer. 5-öl kemény tűzifa.

5-ször. 1/2 telki külilletmény és 2 vékás nádlás, melyet a tanító maga munkáltat, de az utánna eső mindenféle adót az egyház fizeti.

6-szor. Tandij, minden gyermektől 1 véka csős tengeri, 42 kr. 1 csirke és egy kanta must; a mely szüléknek pedig szöllőjök nins a must helyett 42 kr.

7-szer. 2 öreg cseber bor: melyért a 4-ik pontban foglalt kötelességét teljesíti.

8-szor. Temetési stóla; predikációs halottól 1 frt. énekszóstól 50 kr,

9-szor. 2 szobával, konyhával, pinczével, és házi kerttel ellátott lakás az iskola helyiségen.

Tanító kötelessége

1-ször. Az elemi iskola 6, jelenleg azonban csak 4 osztályába járó fugyermekek tanítása, az egyházkerületi tanterv szerint

2-szor. A kántorság teljesítése.

3-szor. Urvacora osztáskor, esztendő első napján, nagy pénteken és áldozó csötörtökön délután prédikálás.

4-szer. Karácson, Husvét és Pünköst ünnepek első napjain délután, a másodikon délelőtt délután, továbbá szüretkor 2 vasárnapon egyházi beszéd tartása,

Pályázó csak pályavégzett okleveles, vagy oly tanító lehet, ki már az 1868-ik év előtt is tanító volt, a megválasztott állomását az 1882-dik évi ápril 1-ső napján elfoglalni köteles.

A megválasztott csak három évre erősítettik meg, három év multával azonban, — ha addig mind erkölcsileg kifogástalannak, mind a tanítás terén jó tanítónak mutatta magát, reménye lehet, hogy állandóan is meg fog erősítettetni.

Kelt Kis-kerekiben 1881. decz. 28.

Bartha András m. k.
reform. lelkipásztor.